

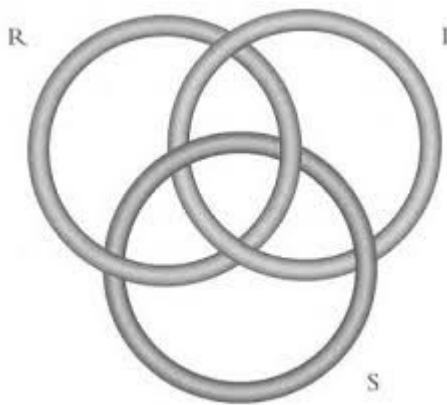
Sessie: Omgaan met storend gedrag in de lespraktijk

Eén ding is een feit: Elk kind, elke mens is anders.

Psychologie is geen exacte wetenschap en er is bijgevolg geen feilloze handleiding beschikbaar voor het omgaan met kinderen / mensen.

Handig schema

1. Een goed functionerend, stabiel subject.

- Imaginaire cirkel: Imago, (zelf)beeld

- Symbolische cirkel: symbolen, verwijzingen, woord
Zorgt ervoor dat het reële wordt gekaderd, wordt verwoord en op deze manier wordt gekanaliseerd.

- Reële cirkel: driften, angsten, onbewustheden...

3 cirkel zijn met elkaar verbonden en moeten samenhangen.

2. Wat als de cirkels niet verknoopt zijn?

→ Er doen zich allerlei fenomenen voor → veruiterlijkt zich in (waslijst) van agerend gedrag: agressie, vluchtgedrag, verslaving, angst, psychosomatische klachten... → vaak gezien door de omgeving als storend gedrag.

→ Het subject is niet stabiel en dreigt zichzelf te (constant) verliezen. Het probeert zich te redden via allerlei vreemde (storende) gedragingen.

BELANGRIJK

→ Hou wel rekening met het feit dat infantiele subjecten nog volop in ontwikkeling zijn. Hun ego of hun ik-sterkte is nog maar gedeeltelijk ontwikkeld

→ Belangrijk is dat ze de waarden en normen kennen via jou (indien niet, kunnen ze er zich ook niet aan houden. Ze zijn nog jong om het zomaar te weten en aan te voelen).

Om die reden is, gelijk met welk kind dan ook, een voorspelbaar, duidelijk en veilig klimaat creëren heel belangrijk. Bespreek met hen tijdens de eerste les wat kan en niet kan voor jou. Leg hen zoveel mogelijk uit. Wat ze moeten doen, maar ook waarom ze bepaalde zaken (niet) moeten doen, niet vanuit de meesterpositie, maar wel vanuit je mens-zijn. Wees hier authentiek in. Een kind heeft door wanneer je

dingen zegt die niet bij je passen of waar je zelf niet achter staat.

Bv. Als je naar het toilet moet, dan heb ik graag dat je het me komt zeggen/vragen → want enkel op die manier weet ik waar jij bent als je plots niet meer in de klas zit. Dan hoef ik me geen zorgen te maken.

Wat als de cirkels slechts gedeeltelijk / nooit verknoot zijn:

Gedragsstoornissen / psychische aandoeningen

Maar hoe te onderscheiden van elkaar? En hoe pakken we ze aan? Is dat onze taak als leraar?

Van 1 ding kan je uitgaan, meestal wordt het gedrag veroorzaakt door angst, een onveilig gevoel, oncomfortabel gevoel → leidt tot allerlei gedrag → van stoerdoenerij, tot afwezig lijken, tot de lavabo laten vollopen... → Dit gedrag is eigenlijk een (slecht werkende) oplossing.

Hoe werkt dat nu?

NEUROTISCH SUBJECT	PSYCHOTISCH SUBJECT
Kent twijfel, stelt existentiële vragen	Snel emotioneel overspoelt -> impulsief
Empathisch vermogen	Geen vragen, direct "antwoorden"
	Weinig/geen empathische vermogen
Ziektebeelden	Ziektebeelden
Angstneurose	Autisme : Sociaal / woord
Dwangneurose	Schizofrenie: lichaam
Hysterie	Manie (bipolair): Extreme up & down
	Paranoïa : angst
	Melancholie : zwarte gat

Kanttekening hierbij: Er bestaan mengvormen (zoals Borderline) + er bestaat nog een 3de subject, nl. een pervers subject (onbelangrijk bij kinderen om te definiëren)

Beide subjecten kunnen, elk op een verschillende manier, goed functionerend zijn, maar ze hebben wel elk hun ziektebeelden waar het subject in kan vervallen en dan is de aanpak wel verschillend.

Meest voorkomende bij kinderen in een reguliere schoolomgeving:

Autisme – hypersensitief – ADD (= een concentratiestoornis) – ADHD

Algemeen een feit: Gedrag is maar gedrag. Het topje van de ijsberg.

De vraag is: 'Wat veroorzaakt het gedrag?'

- Bij eenmalig storend gedrag is dit vaak op te lossen door te vragen aan het kind: Wat is er? Is er iets gebeurd? Kan ik iets doen voor jou? ...?

- Bij herhaaldelijk storend gedrag is er vaak een moeilijker aan te pakken probleem: Gaande van een onveilige/ingewikkelde thuissituatie of pestgedrag waarbij volledige of gedeelte van de groep betrokken is tot een gedragsstoornis.

Is het je rol als leraar om hier iets mee te doen?

Therapeutisch: Nee (tenzij iets nog niet is vastgesteld, is het wel je plicht om dit te melden)

Het voor het kind leefbaar en werkbaar maken om het lesgebeuren te kunnen volgen: Ja

Meest voorkomende gedragsstoornissen bij kinderen

AUTISME

Vaak 1 van de moeilijkste aandoeningen binnen een groepsgebeuren om als leerkracht op te interveniëren. Waarom? Communicatie is vaak moeilijk, socialisatie wederom.

Autisme is een psychotisch ziektebeeld waarbij voornamelijk het probleem bij het symbolische te zien is. Er is geen kanalisatie via de symbolische cirkel mogelijk om angst te reguleren.

Het meeste van het gedrag wordt veroorzaakt door een opstapeling van angsten. Het subject vertoont dan soms primitief, instinctief gedrag (vecht, vlucht of bevries).

Iemand met een meer neurotische onderbouw kan zaken gaan verwoorden en daardoor wordt angst voor een groot deel gekanaliseerd en escaleert dit zelden in primitieve gedragingen. Gebrek aan taal, gebrek aan verwoording en dan bijgevolg ook gebrek aan kanalisering van angst.

De taal zal, helaas, nooit een optie zijn. We moeten dus op zoek gaan naar andere kanalisatie methodes. Kinderen die in behandeling zijn hebben vaak al tools die je kan overnemen. Een kind zonder behandeling is improviseren en zoeken tot je iets gevonden hebt die hem tijdelijk kan “verknopen”

Enkele zaken die je in gedachten kan houden:

- Geen meesterpositie aannemen. Dan botsen we op weerstand. Het lijkt dan alsof het kind niet luistert, maar hoort alles zeer goed en wil wel, maar kan niet. Hij voelt één grote blokkade op dat moment omdat er wordt gesproken vanuit een autoriteit (bv als je zegt: stop daarmee)
- De beste opstelmethode bij zoon kinderen is ‘hoe kan jij, mij leren wat ik kan doen om voor jouw veiligheid te creëren?’ Wat kan ik doen om jou minder angstig te maken, leer het mij. ipv een houding aan te nemen die zegt of hem aanleert wat hij wel of niet kan doen, want dan bots je zoals hierboven omschreven tegen weerstand en daar geraken we echt niet mee vooruit, dan kan hij zelf letterlijk volledig gaan flippen.
- Geen lange zinnen gebruiken, korte afgelijnde boodschappen. Geen figuurlijke taal gebruiken. Geen aarzelwoorden (misschien, straks, ofwel, hmm,...).

- Gebruik taal die geen weerslag heeft op een emotie, maar op een beleving.
- Vertel het kind wat het wel moet doen en niet wat het kind niet moet doen.
- Bij ruzie of discussie heeft het geen zin om het kind te vertellen hoe jij of de ander zich voelt. Wat soms wel zeer goed werkt in het geval van meer neurotische kinderen. Deze autistische kinderen hebben gebrek aan empathie, inleven in de ander. Toch kan je wel werken aan een vertrouwensband tussen jou en hem/haar. Je functioneert op dat moment dan als veilig plekje of in het beste geval als “de dubbel” (dan kan door jou het kind bestaan in deze situatie).

ADD

ADD is een concentratiestoornis, vaker zijn dit de ‘dromerige’ kinderen.

TIPS:

- Probeer kort en bondig te zijn in jouw uitleg
- Werk met voldoende tussenfases
- Betrek hen in het gebeuren: Stel vragen, ga vaker eens langs om hen (terug) op weg te helpen...

Kinderen met ADD lijken vaak afwezig of zelfs ongeïnteresseerd. Ze zijn soms plots iets anders aan het doen dan je van hen had gevraagd. Ze lijken soms niet te luisteren als je iets zegt. → Kan mogelijks opgevat worden als storend gedrag, maar... alweer... Jij stelt het gedrag vast met jouw eigen kijk op de wereld en gaat er een interpretatie aan geven. Ze zijn niet echt ongeïnteresseerd of gaan niet om jou dwars te liggen eventjes iets anders doen of niet luisteren.

→ Probeer, net als met elk kind, een gezonde band te hebben waarin je elkaar probeert te begrijpen en tot compromissen komt.

→ Waarom zou je niet voor dat ene kind een uitzondering kunnen maken? Elk kind heeft andere noden, er is daar niets oneerlijk aan, leg het uit aan de anderen en ze zullen het begrijpen. Bv. een korte pauze inlassen...

→ Het leuke is vaak doordat zij dromen en verzinken in gedachtegangen ze vaak ook heel creatief uit de hoek kunnen komen. Ze hebben vaak de gekste ideeën. In elk geval is de academie de uitleefwereld voor hen, zolang je ze het maar laat doen. Deze kinderen hebben zelf vaak oplossingen, ga erin mee.

ADHD ofwel Attention-Deficit/Hyperactivity Disorde

Kinderen met ADHD worden vaak bestempeld als stout, druk, aandachtstrekker... maar het is net iets complexer dan dat.

Net als bij ADD hebben ook deze kinderen moeite met concentratie en focus, voor dit gegeven hielden alle principes zoals hierboven omschreven ook voor hen.

Maar... deze kinderen hebben het echt moeilijk met zichzelf in de eerste plaats. Ze gaan voortdurend in overdrive, kunnen dit heel moeilijk gaan kanaliseren op een gezonde manier en bijgevolg gaan ze over tot ageren. Deze kinderen worden eigenlijk constant overspoelt

door eigen emoties, eigen driften, maar ook omgevingsprikkelers waar ze niet mee om kunnen, waar ze geen kader aan kunnen geven.

Wat kan je doen:

- Probeer met hen een vertrouwensband op te bouwen en in die band afspraken te maken.
- Ze zijn gevoelig aan prikkels, dus probeer ze te beperken.
- Meestal zie je de overspoeling komen... je kan die als derde persoon soms inperken of zelf vermijden. Wees dus alert.
- Geen meesterpositie. Word niet boos, dit geeft geen enkele zin, ze raken alsmaar meer overstuurd. Spreek hen rustig aan en probeer hen te helpen in geval van overspoeling.

Nog kort even...:

- Hoe moeilijk ook: Begin altijd terug met een nieuwe lei
- Acceptatie!

Beeldende materialen/ beeldend werken

1. Er zijn materialen die een kind sneller kunnen laten overspoelen dan andere.

Bijvoorbeeld alle loperige, oncontroleerbare materialen zoals aquarelle / klei / ecoline / houtskool... Deze leiden sneller tot overspoeling.

Bijvoorbeeld alle controleerbare, vaste materialen zoals potlood / stift / papier... geven een gevoel van controle.

2. Opdrachten: proces of product

Ga zelf goed na of het kind nood voelt om tot product te komen (pas op met perfectionisme, kan ook een reden zijn om zichzelf te verliezen) of liever in de beleving of het proces werkt (pas op met overspoeling en vastzitten). Eén keer je het doorhebt als leraar, kan zelf kleine toevoegingen doen door bijvoorbeeld een proceswerkje toch eens te bespreken of het kind het te laten uithangen als product (maar forceer niets).

3. In het proces kan je veel zien.

Wees alert hoe het kind werkt. Je ziet vaak overspoeling optreden door de actie die versneld, krachtiger wordt of net omgekeerd stopt, bevriest. Je kan het kind aanmoedigen te wisselen in actie of snelheid...